

Dr. András Krisztina

Hazai (hivatásos) sportvállalatok nemzetközivé válása¹

Összefoglaló a kutatócsoport eredményeiről

TM 71. sz. műhelytanulmány

BCE VÁLLALATGAZDASÁGTAN INTÉZET
VERSENYKÉPESSÉG KUTATÓ KÖZPONT

¹ A vezetői összefoglaló a TÁMOP-4.2.1.B-09/1/KMR-2010-0005 azonosítójú projektje, *A nemzetközi gazdasági folyamatok és a hazai üzleti szféra versenyképessége* címet viselő alprojektjének kutatási tevékenysége eredményeként készült.

Tartalomjegyzék

Absztrakt.....	3
Abstract.....	3
Bevezetés	4
1 A kutatásról	5
1.1 Kutatási kérdésekhez és a versenyképességhez kapcsolódás	5
1.2 Kutatás módszertana.....	5
2 Az elkészült műhelytanulmányokról	6
2.1 Üzleti globalizáció és a hivatásos sport: sportvállalatok nemzetközi szerepvállalása.....	6
2.2 Sportvállalatok külpiacra lépése – Elméleti alapok	7
2.3 A nemzetgazdasági versenyképesség sportszakmai és gazdasági aspektusai	7
Összegzés	9
Felhasznált irodalom	10
A kutatás keretében elkészült tanulmányok, szakmai konferencia előadások	11

Absztrakt

Az alábbi műhelytanulmány az ún. Hazai (hivatásos) sportvállalatok nemzetközivé válása címet viselő al kutatás vezetői összefoglalója. Bemutatja a vizsgált kutatási kérdéseket, azok versenyképességhez kapcsolódását, a kutatás módszertanát, majd ír a három elkészült tanulmányról, azok legfőbb eredményeiről.

Kulcsszavak: globalizáció, nemzetköziesedés, hivatásos sportvállalat, sportgazdaságtan, sportpiacok, versenyképesség, versenyképességi indexek, sportszakmai versenyképesség, sportgazdasági versenyképesség, olimpiák, makrogazdasági elemzések, szabadidősport hatásai

Abstract

The following study is the summary of the sub-research titled „Becoming the National (professional) sport companies international”. The case study introduces the examined research questions, their engagement to the competitiveness, and their research framework. The case study summarizes the three completed studies and the results of the studies.

Keywords: globalisation, internationalization, professional sport company, sport management, sport markets, competitiveness, competitiveness indices, sport competitiveness, economic competitiveness of sport, Olympics, macro-level analysis, effects of leisure sport activity

Bevezetés

A *Hazai (hivatásos) sportvállalatok nemzetközivé válása* kutatás szakmai célja az volt, hogy az üzleti elven működő hivatásos sportban azonosítsa a nemzetközivé válás jelenségét, leírja ennek megjelenési formáit, bemutassa mindazokat a tényezőket, amelyek e folyamatokra hatnak. A kutatás során bemutattuk azokat a stratégiai lehetőségeket és kihívásokat, amelyeknek a szórakoztatóipar részévé vált hazai sportszolgáltató vállalatoknak is meg kell felelniük, kitértünk a hivatásos sport piacainak eltérő globalizáltságára, azok jellemzőire.

1 A kutatásról

1.1 Kutatási kérdésekhez és a versenyképességhez kapcsolódás

A kutatási kérdés lényege az volt, hogy feltárjuk a *versenyképesség hatótényezőit* egy *speciális vállalati körben*.

Propozícióként megfogalmaztuk, hogy a *hivatásos sport nemzetközivé, bizonyos sportágak* (pl. labdarúgás, kosárlabda, jégkorong, Forma 1) pedig globálissá váltak. A nemzeti hivatásos – és végső soron a csúcsot jelentő világbajnokságokon és olimpiákon elért eredményeket – befolyásolja, hogy a hivatásos sportvállalatok:

- (1) hogyan tudnak bekapcsolódni a nemzetközi vérkeringésben, és
- (2) mennyire jellemző a hivatásos irányításuk.

A propozíció pontosítására a nemzetközi irodalom feltárása alapján került sor.

1.2 Kutatás módszertana

A kutatás módszertanát a következők adták:

- a gyakorlatban megfigyelhető jelenségek leírása,
- majd ezen ismeretek elméleti szintű megfogalmazása,
- a terület sportgazdaságtani fogalmi apparátusának megteremtése, a (nemzetközi) vállalatgazdaságtanból és versenyképesség irodalmakból vettek adaptálása.

A kutatás részét képezte az e téren sokasodó nemzetközi szakirodalom feltárása, és ennek tükrében a hazai gyakorlat értékelése.

- (i) Esettanulmányokon keresztül a hazai gyakorlati működés leírása.
- (ii) Az üzleti alapú hivatásos sportban jelenlevő vállalatok nemzetközi működésének gazdálkodástani leírása.

2 Az elkészült műhelytanulmányokról

A kutatás eredményeként három műhelytanulmány készült, amelyek alapul szolgálnak a terület sportgazdaságtani magyar nyelvű irodalmául és áttekintették, továbbá feldolgozták a kapcsolódó nemzetközi irodalmat. A három tanulmány koherenciáját a versenyképesség és a nemzetközivé válás, továbbá a globalizáció adta.

A három műhelytanulmány és szerzőik²:

- Dr. András Krisztina – Havran Zsolt – Jandó Zoltán³: Üzleti globalizáció és a hivatásos sport: sportvállalatok nemzetközi szerepvállalása,
- Dr. András Krisztina – Havran Zsolt⁴ – Jandó Zoltán: Sportvállalatok külpiacra lépése – Elméleti alapok
- Stocker Miklós – Szabó Ágnes: A nemzetgazdasági versenyképesség sportszakmai és gazdasági aspektusai

2.1 Üzleti globalizáció és a hivatásos sport: sportvállalatok nemzetközi szerepvállalása

A tanulmány célja az volt, hogy a gyakorlatban megfigyelhető jelenségek leírása segítségével megfogalmazza és bemutassa a globalizáció és a nemzetközivé válás jelenségét. Ezt az üzleti elven működő, hivatásos sportcsapatokat működtető társaságok példáján keresztül mutattuk meg. Ismertettük azokat a stratégiai lehetőségeket és kihívásokat, amelyeknek a szórakoztatóipar részévé vált hazai sportszolgáltató vállalatoknak is meg kell felelniük, kitérve a hivatásos sport piacainak eltérő globalizáltságára, azok jellemzőire. Tanulmányunkban arra kerestük a választ, hogy a hivatásos sportvállalatok hogyan tudnak eredményesen bekapcsolódni a nemzetközi versengésbe.

A tanulmány legfőbb megállapításainak egyik, hogy a hivatásos sport egyes sportágaiban lezajlott üzletté válás, a piaci koordináció dominánssá válása és más társadalmi alrendszerekre való hatása, továbbá a napjainkat meghatározó üzleti globalizációs folyamatok fontossá teszik, hogy a sportgazdaságtan megközelítésű irodalom foglalkozzon a globalizáció, a nemzetközivé válás és a sportszakmai szempontból kibővült, megváltozott értelmű verseny értelmezésével.

² Lábjegyzetben jelöltük a tanulmány írása során segítő szerkesztési munkát végző kollégák neveit is.

³ Szerkesztés

⁴ Szerkesztés

Láthattuk, hogy a sportvállalatokat vezető menedzsereknek komoly szakmai kihívással kell szembenézniük, amikor a globális jelenségek között, egy erős versennyel jellemezhető iparágban szeretnének mind sportszakmai, mind üzleti értelemben sikeresek lenni. Mindezek alapján nagyon fontos az érintett gazdaságtani stúdiumok ismerete, azok témára specializálása. Az elméleti keretek bemutatásával ehhez kívánt az alábbi írás hozzájárulni.

2.2 Sportvállalatok külpiacra lépése – Elméleti alapok

A tanulmány célja az volt, hogy megteremtse a kapcsolatot a sportgazdaságtan és a nemzetközi üzleti gazdaságtan között, felhívva a figyelmet a két terület metszetének jelentőségére. Azt állítjuk, hogy a sportszolgáltatások sajátosságai, az üzleti gazdaságtan fókuszában álló termeléstől való különbözőségük indokoltá teszi a sportvállalatok nemzetközivé válásának vizsgálatát. A tanulmány bemutatja a sportszolgáltatások néhány egyediségét, amelyek a nemzetközivé válás szempontjából is relevánsak, majd a nemzetközivé válás első logikai lépéseként megvizsgálja, hogyan és milyen okból lépnek külpiacra a sportszolgáltatást nyújtó cégek. Miután a sportvállalatok bevételei öt különböző piacról származnak, az egyes piacokon külön tárgyaljuk a nemzetközi terjeszkedés motivációit, és formáit.

A tanulmányban bemutattuk, hogy a sportszolgáltatások számos olyan tulajdonságukban térnek el az eddig a nemzetközi üzleti gazdaságtan fókuszában álló termeléstől, amelyek a külföldi terjeszkedés szempontjából relevánsak, emiatt a sportszolgáltatást nyújtó vállalatok nemzetközivé válásának vizsgálata igen fontos kutatási kérdés. A nemzetközivé válást befolyásoló sajátosságok vázolója után megvizsgáltunk, hogy milyen célból, és milyen módon léphet külpiacra egy sportvállalat. Miután ezek a cégek egyszerre többféle szolgáltatást nyújtanak, s több piacon is tevékenykednek, a határokon átnyúló terjeszkedést számos tényező befolyásolja, így azt érdemes piaconként külön vizsgálni. Megmutattuk, hogy a külpiacra lépés motivációja, és formája is piaconként eltérő lehet.

2.3 A nemzetgazdasági versenyképesség sportszakmai és gazdasági aspektusai

A harmadik tanulmány a gazdasági versenyképességgel, kiemelten annak nemzetgazdasági szintű vetületével és a sport esetében történő értelmezésével foglalkozik. A gazdasági versenyképesség esetén kiemelten kezeltük az IMD és a WEF versenyképességi rangsorait, a sport esetén pedig szétválasztottuk a hivatásos és a szabadidősportot. A hivatásos sport esetén bemutattuk a sportszakmai versenyképességet indikáló és a sportszakmai versenyképességre hatással lévő gazdasági és társadalmi mutatókat egyaránt. Összehasonlítási csoportot képeztünk, amelyben

Magyarország és a környező országok szerepelnek és a komparatív elemzés kiterjed a gazdasági és a sportszakmai versenyképességre, valamint a sportszakmai versenyképességre ható gazdasági és társadalmi tényezőkre egyaránt. A sportszakmai versenyképességet az olimpiai érmek számával és azok pontértékével mértük, amit az olimpiák teljes történelmére és az elmúlt 20 év különböző szakaszaira egyaránt vizsgáltunk, míg a gazdasági és társadalmi tényezőket csak a mondanivalónk szempontjából legrelevánsabb évekre, az új évezredre vizsgáltuk meg.

A hivatásos sporttal kapcsolatos versenyképességi kérdésekből azt a következtetést vontuk le, hogy Magyarország történelmi sportszakmai eredményességét a jelen gazdasági és társadalmi tényezők nem igazolják, sőt az elmúlt időszak visszaesését támasztják alá és a Londoni olimpián való szereplésünkkel kapcsolatban inkább az összehasonlítási csoporton belüli további visszacsúszást, mintsem az eredmény javulását támogatják.

A tanulmányban a szabadidősporttal kapcsolatban azt állítottuk, hogy ez az egyéni, vállalati és makrogazdasági versenyképességet is javíthatja. Mikro-, majd makrogazdasági szinten elemeztük a szabadidősport hatásait, valamint próbáltunk választ keresni arra a kérdésre, hogy hogyan válhat az egyén, a vállalat és végső célként a gazdaság versenyképesebbé a fizikai aktivitás által. A kevesebb betegség és egészségügyi kiadás, vagy éppen a kedvezőbb várható élettartami mutatók mellett termelékenység-növekedés, a versenyképességi rangsorokban pedig előkelőbb helyezések érhetők el.

Összegzés

Alábbi tanulmányok hiánypótlásra vállalkoztak azzal, hogy a nemzetközivé válás aspektusából vizsgálták meg jellemzően a hivatásos sportvállalatokat. Bár ma már a nemzetközi üzleti gazdaságtan és a sportgazdaságtan irodalma is igen kiterjedt, a két terület egyelőre nem kapcsolódott össze: előbbi fókuszában jellemzően továbbra is a termelő vállalatok állnak, utóbbinál pedig korábban inkább a sport egészségének globalizálódása került a középpontban, de ennek sem gazdálkodástani megközelítése a jellemző. Így elmondható, hogy vállalati szinten sem a hazai, sem a nemzetközi irodalom nem tanulmányozta a sport határokon átnyúló terjedését, terjeszkedését.

Az első két tanulmány éppen ezért ennek, az eddig hiányzó kapcsolatnak a megteremtésével egyfajta elméleti felfeztetésre törekedett. Az írásoknak nem volt célja, s nem is lehetett célja a nemzetközi üzleti gazdaságtan összes területének lefedése, csak néhány olyan probléma, kérdés felvetése, amely rávilágít a két kutatási terület metszetének jelentőségére. Ennek megfelelően, miután a nemzetközi üzleti gazdaságtan irodalma a vállalatok nemzetközivé válásának első logikai lépéseként a külpiacon lépés módjának megválasztását tárgyalja (Czakó 2010), a tanulmányok is ezt a kérdést helyezték a középpontba.

A harmadik tanulmány bemutatta a versenyképesség értelmezésének gazdasági és sporttal kapcsolatos vetületeit. Külön kitért a versenyképesség értelmezésére és empirikus bemutatására a sportgazdasági és a sportszakmai versenyképesség esetében és kezelte a hivatásos sport és a szabadidősport kérdéseit. Az empirikus kutatás kiterjedt Magyarországra és a környező országok versenyképességi indexeire, sportszakmai versenyképességére (amit az olimpiákon elért érmekkel, illetve azok pontértékével mért) és a sportszakmai versenyképességet meghatározó gazdasági tényezőkre egyaránt. Az empirikus kutatás eredménye szerint sajnálatos módon hazánk történelmi sportszakmai versenyképessége az ezt meghatározó gazdasági és társadalmi tényezők alapján jelenleg nem reális, sőt az elmúlt évek romló tendenciáit támogatják az eredmények és az összehasonlítási csoporton belül inkább a visszacsúszást, mint a javulást indikálják a Londoni Olimpia Játékokon.

Felhasznált irodalom

Elkészült műhelytanulmányok:

Dr. András Krisztina – Havran Zsolt – Jandó Zoltán⁵: Üzleti globalizáció és a hivatásos sport: sportvállalatok nemzetközi szerepvállalása,

Dr. András Krisztina – Havran Zsolt⁶ – Jandó Zoltán: Sportvállalatok külpiacra lépése – Elméleti alapok

Stocker Miklós – Szabó Ágnes: A nemzetgazdasági versenyképesség sportszakmai és gazdasági aspektusai

Kutatási terv, készítette: András Krisztina, készült: 2011. május 15.

Projektindító megbeszélés előadása, készítette: András Krisztina, dátum: 2011.május 2.

⁵ Szerkesztés

⁶ Szerkesztés

A kutatás keretében elkészült tanulmányok, szakmai konferencia előadások

Tanulmányok:

Magyar Sporttudományi Füzetekben (megjelenés alatt):

Dr. András Krisztina: Piacméretet növelni, de hogyan? – a hivatásos sport példáján

Havran Zsolt: Magyarországi sportvállalatok nemzetközi szerepvállalása

Jandó Zoltán: Sportszolgáltatások sajátosságai és a sportvállalatok nemzetközivé válása

Stocker Miklós: Sportszakmai és gazdasági versenyképesség

Szabó Ágnes: Szabadidősport-versenyképesség-értékkeremtés

Vezetéstudomány

Szabó Ágnes (2011): Milyen értéket teremt a szabadidősport és mi a kapcsolata a versenyképességgel? Vezetéstudomány különszám – megjelenés alatt

Magyar Minőség

Szabó Ágnes (2011): Szolgáltatásminőség a szabadidősport-szolgáltatóknál – Magyar Minőség különszáma – megjelenés alatt

Dr. András Krisztina (2011): Globalizáció, versenyképesség, nemzetközivé válás a hivatásos sportban – Magyar Minőség második különszáma – megjelenés alatt

Konferencia előadások – nemzetközi konferencián:

Dr. András Krisztina: Piacméretet növelni, de hogyan? – a hivatásos sport példáján, in. a „Sportról másképpen! – Innovatív gondolkodás a sportban” című nemzetközi sporttudományos konferencia a Magyar Sporttudományi Társaság és annak SportInnovációs Szakbizottsága közös rendezésű konferenciája, Budapest Aréna Hotel, 2011.10.20.

Stocker Miklós: Sportszakmai és gazdasági versenyképesség, in. a „Sportról másképpen! – Innovatív gondolkodás a sportban” című nemzetközi sporttudományos konferencia a Magyar Sporttudományi

Társaság és annak SportInnovációs Szakbizottsága közös rendezésű konferenciája, Budapest Aréna Hotel, 2011.10.20.

Szabó Ágnes: Why is leisure sport beneficial for the individual, for the society, for the economy and for the companies? in. „International Sport Management Conference”, Törökország/Izmir/Atatürk Kulturális Centrum, 2011. október 14.

Szabó Ágnes: Leisure sport services and quality, in: International Sport Management Conference, Törökország/Izmir/Atatürk Kulturális Centrum, 2011. október 14.

Nemzetközi workshop és szeminárium részvétel (aminek sikeres elvégzéséről bizonyítványt is adtak):

Szabó Ágnes: 4 blocks: 1. Contemporary developments in sports managements, 2. Sports marketing, 3. A needs based approach to motivating sport employees, 4. Sports law, in. „International Sport Management Seminar”, Törökország/Izmir/Atatürk Kulturális Centrum, 2011. október 12.

Workshop előadások:

Dr. András Krisztina: Globalizáció, versenyképesség, nemzetközivé válás a hivatásos sportban, in. Sport és Gazdaság – Sportgazdaság helyzete, fejlesztésének lehetőségei, Magyar Sporttudományi Társaság, Sportinnovációs Szakbizottság, Budapest 2011.10.13.

Havran Zsolt: Külpiacra lépési esetek a hivatásos sportban, in. Sport és Gazdaság – Sportgazdaság helyzete, fejlesztésének lehetőségei, Magyar Sporttudományi Társaság, Sportinnovációs Szakbizottság, Budapest 2011.10.13.

Jandó Zoltán: Sportszolgáltatások nemzetközivé válása, in. Sport és Gazdaság – Sportgazdaság helyzete, fejlesztésének lehetőségei, Magyar Sporttudományi Társaság, Sportinnovációs Szakbizottság, Budapest 2011.10.13.

Stocker Miklós: Sportszakmai és gazdasági versenyképesség, in. Sport és Gazdaság – Sportgazdaság helyzete, fejlesztésének lehetőségei, Magyar Sporttudományi Társaság, Sportinnovációs Szakbizottság, Budapest 2011.10.13.

Szabó Ágnes: Szabadidősport – értékteremtés – versenyképesség, in. Magyar Sporttudományi Társaság, Sportinnovációs Szakbizottság, Budapest 2011.11.16.

Jelen tanulmány a VERSENYKÉPESSÉG KUTATÁS MŰHELYTANULMÁNYSOROZAT kötetét képezi.
BCE Versenyképesség Kutató Központ
Kiadásért felelős: Chikán Attila igazgató
ISSN 1787-6915